

ПРОЕКТ

Дослідження можливостей для розвитку галузевого саморегулювання в рамках чинної законодавчо-нормативної бази.

Опис принципів, шляхів і методів нормативно-правового регулювання галузевого саморегулювання.

Аналіз правового інституту саморегулювання в Україні, зокрема в аграрному секторі, свідчить про відсутність єдиного концептуального та законодавчо-нормативного підходу до визначення як самого терміну Саморегулювання (надалі – СР) так і до порядку ініціювання та впровадження таких процедур (регламентів) національними суб'єктами права. Відсутня в тому числі і однозначність до підходів тлумачення СР як спеціального статусу чи організаційно-правової форми суб'єктів із сукупністю відповідних ознак.

Натомість, приватно-корисна та суспільно-корисна потреба у СР з огляду на загальнодержавну політику дерегуляції в Україні стає для галузевих асоціацій підприємців-товаровиробників певним орієнтиром на вдосконалення таких механізмів починаючи від необхідності визначення понятійних положень СР закінчуючи кінцевим продуктом – впровадження стандартів безпечності та якості продукції в аграрному секторі.

З другого боку інтеграційні процеси по входженню України до європейської спільноти зумовлюють (причому, - невідкладно) імплементувати на законодавчому рівні відповідні міжнародні норми з СР в систему національного права.

Наслідком імплементаційних процесів входження у правове поле новоутвореним Саморегульним організаціям вже як суб'єктам із спеціальним статусом та із відповідним об'ємом повноважень буде дозволено ініціювати запровадження стандартів безпечності та якості аграрної продукції які є вищими від державних стандартів, а також контролювати їх дотримання.

Такі механізми вже існують в багатьох країнах світу і є прийнятними, зрозумілими та відкритими для всіх країн Євразії. Здоров'я людей є найвищим пріоритетом для будь-якої держави та нації.

Однак, маємо констатувати, що необхідність таких змін до чинного законодавства України у цій нагальній для держави галузевій сфері стикається на непорозуміння суб'єктів права законодавчої ініціативи та на певну інертність чиновництва, що в цілому призводить до зволікання у євроінтеграційних процесах України.

Слід зауважити, що безперечно, необхідність у саморегульовних механізмах та процедурах має впроваджуватись у всіх галузях, в яких використовуються відповідні

стандарти, проте, найболючішою темою та невідкладним є запровадження таких регламентів саме в аграрному секторі.

Проблематика впровадження таких новацій для України як створення та функціонування Саморегульвних організацій (надалі, СРО), полягає насамперед в тому, що органи державної влади будуть вимушені визнавати, що галузевій асоціації чи професійному об'єднанню, утвореним як СРО, може бути делеговано всі або частину властивих владним структурам функцій чи повноважень в окремій підконтрольній їм галузі. Для цього необхідно певне перезавантаження системи законодавства яке, звісно, торкнеться усталених механізмів які залишились у спадок Україні з пострадянських часів.

Зайвим є констатувати, що існуючі на поточний момент механізми стандартизації несуть в собі певні бюрократичні, корумповані ознаки. Неузгодженість дій між державними, науковими, галузевими установами, підприємцями і увага! СПОЖИВАЧАМИ призводить до подальшого накопичення проблем у цій сфері.

Суспільно-корисні та приватно-корисні ініціативи в галузі стандартизації безпеки та якості аграрної продукції мають бути узгоджені шляхом саморегулювання та не конфліктувати між собою. Сутність саморегуляції якраз і полягає в узгодженні інтересів галузевих виробників та споживачів внаслідок чого вироблений та спожитий товар через запровадження та виконаний стандарт отримує більший попит. Наслідком чого виробник отримує прибуток, а споживач - якісний та безпечний продукт.

Проте не так склалося як бажалося. Через правовий вакуум у сфері запровадження саморегулювання із запровадження підвищених стандартів безпеки та якості власної продукції, національні Галузеві асоціації (надалі, - ГА) шукають альтернативні правові підходи задля популяризації своїх торгових марок та доступу до ринків збуту як всередині країни так і на зовнішніх ринках виходячи із нормативно-правових реалій сьогодення.

Так, Господарським Кодексом України, зокрема в частиною 1 статті 5, основою правового господарського порядку визначено оптимальне поєднання ринкового саморегулювання економічних відносин суб'єктів господарювання та державного регулювання макроекономічних процесів як закладений законодавством основоположний економічно-правовий принцип.

Водночас, єдина концепція розвитку саморегулювання та саморегульвних організацій (СРО) в Україні на законодавчому рівні на сьогодні відсутня, хоча на рівні ініціювання суб'єктами права законодавчої ініціативи України підходів та принципів вирішення такого питання, такі спроби все ж відбуваються.

Так, існує *проект* Розпорядження КМ України (без номера та дати) «Про схвалення **Концепції** реформування інституту саморегулювання в Україні» за яким передбачається

«створення системного і цілісного правового підґрунтя, що забезпечить ефективне функціонування саморегульованих організацій що є однією із пріоритетних реформ в сфері розвитку підприємництва в Україні».

Крім того, у Верховній Раді України на різних стадіях регламентного проходження існують законопроекти щодо саморегулювання, серед яких:

1. проект Закону «Про саморегулюючі організації» (автори: Кінах А. К., Чечетов М.В., Янукович В.В., Гурєєв В.М., Комар М.С.), реєстр. № 4841 від 16.07.2009 р. Останній етап проходження проекту: повернутий на доопрацювання ініціатору внесення 23.09.2010 р.;
2. проект Закону «Про саморегульовальні організації» (автор: Королевська Н.Ю.), реєстр. № 4841-д від 23.07.2010 р. Останній етап проходження проекту: проект не прийнятий 03.02.2011 р.;
3. проект Закону «Про фахові саморегульовані і самоврядні об'єднання» (автори: Ляпіна К.М., Карпук В.Г., Мойсик В.Р., Шевченко А.В.), Реєстр. № 4841-1 від 10.09.2009 р. Останній етап проходження проекту: повернутий на доопрацювання ініціатору внесення 23.09.2010 р.;
4. проект Закону «Про саморегульовальні організації» (автор: Королевська Н.Ю., Логвиненко О.С.), реєстр. № 9015 від 18.07.2011 р. Останній етап проходження проекту: проект не прийнятий 10.01.2012 р.;
5. проект Закону «Про саморегульовальні організації» (автор: Королевська Н.Ю., Катеринчук М.Д.), реєстр. № 10052 від 15.02.2012 р. Останній етап проходження проекту: до порядку денного не включено 20.03.2012 р.

Існуюча на сьогодні в Україні законодавча база визначає умови функціонування СРО в лише окремих сферах діяльності та галузях (здебільшого у сфері послуг): оціночна діяльність; оцінка земель; землеустрій; архітектурна діяльність; професійна діяльність на ринку цінних паперів та ін..(всього 15 видів).

При цьому, в аграрному секторі можливість створення і функціонування саморегульованих організацій за окремими напрямками передбачена, зокрема:

- **у сфері землеустрою** – Законом України «Про землеустрій»¹ та Постановою КМУ «Про затвердження Порядку визнання статусу саморегульованої організації у сфері землеустрою»²;

- **оцінювачів з експертної грошової оцінки земельних ділянок** – Законом України «Про оцінку земель»³ та Постановою КМУ «Про затвердження Порядку визнання Державним агентством земельних ресурсів статусу саморегульованої організації оцінювачів, проводять експертну грошову оцінку земельних ділянок»⁴;

¹ Про землеустрій : закон України від 22.05.2003 р. № 858-IV // Голос України. – 2003. – № 124. – 8 липня

² Про затвердження Порядку визнання статусу саморегульованої організації у сфері землеустрою : постанова Кабінету Міністрів України від 05.06.2013 р. № 398 // Урядовий кур'єр. – 2013. – № 110. – 20 червня

³ Про оцінку земель : закон України від 11.12.2003 р. № 1378-IV // Урядовий кур'єр. – 2004. – № 5. – 13 січня

⁴ Про затвердження Порядку визнання Державним агентством земельних ресурсів статусу саморегульованої організації оцінювачів, проводять експертну грошову оцінку земельних ділянок : постанова Кабінету Міністрів України від 05.10.2004 р. № 1303 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 40. – 22 жовтня

- *оптових ринків сільськогосподарської продукції* – Законом України «Про оптові ринки сільськогосподарської продукції»⁵ та наказом Міністерства аграрної політики України «Про затвердження Порядку надання та позбавлення статусу саморегульованої організації оптового ринку сільськогосподарської продукції»⁶;

- *суб'єктів дорадчої діяльності* – Законом України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність»⁷ та Постановою КМУ «Про затвердження Порядку надання всеукраїнській громадській професійній організації статусу саморегульованої організації»⁸.

¹ Про землеустрій : закон України від 22.05.2003 р. № 858-IV // Голос України. – 2003. – № 124. – 8 липня.

² Про затвердження Порядку визнання статусу саморегульованої організації у сфері землеустрою : постанова Кабінету Міністрів України від 05.06.2013 р. № 398 // Урядовий кур'єр. – 2013. – № 110. – 20 червня.

³ Про оцінку земель : закон України від 11.12.2003 р. № 1378-IV // Урядовий кур'єр. – 2004. – № 5. – 13 січня

⁴ Про затвердження Порядку визнання Державним агентством земельних ресурсів статусу саморегульованої організації оцінювачів, проводять експертну грошову оцінку земельних ділянок : постанова Кабінету Міністрів України від 05.10.2004 р. № 1303 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 40. – 22 жовтня.

⁵ Про оптові ринки сільськогосподарської продукції : закон України від 25.06.2009 р. № 1561-VI // Урядовий кур'єр. – 2009. – № 140. – 5 серпня.

⁶ Про затвердження Порядку надання та позбавлення статусу саморегульованої організації оптового ринку сільськогосподарської продукції : наказ Міністерства аграрної політики України від 25.11.2009 р. № 830 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 101. – 11 січня.

⁷ Про сільськогосподарську дорадчу діяльність : закон України від 17.06.2004 № 1807-IV // Урядовий кур'єр. – 2004. – № 168. – 8 вересня.

⁸ Про затвердження Порядку надання всеукраїнській громадській професійній організації статусу саморегульованої організації : постанова Кабінету Міністрів України від 18.11.2009 р. № 1221 // Урядовий кур'єр. – 2009. – № 224. – 2 грудня.

⁹ Про громадські об'єднання : закон України від 22.03.2012 р. № 4572-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 1. – ст. 1.

В аграрному секторі України, за даними ННЦ «Інститут аграрної економіки», на національному рівні функціонують близько 50 громадських організацій. Фактично ці організації частково можуть бути віднесені до саморегульованих.

Координація діяльності саморегульованих організацій не в повній мірі виписана в функціональних повноваженнях відповідних центральних органів виконавчої влади.

⁵ Про оптові ринки сільськогосподарської продукції : закон України від 25.06.2009 р. № 1561-VI // Урядовий кур'єр. – 2009. – № 140. – 5 серпня

⁶ Про затвердження Порядку надання та позбавлення статусу саморегульованої організації оптового ринку сільськогосподарської продукції : наказ Міністерства аграрної політики України від 25.11.2009 р. № 830 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 101. – 11 січня

⁷ Про сільськогосподарську дорадчу діяльність : закон України від 17.06.2004 № 1807-IV // Урядовий кур'єр. – 2004. – № 168. – 8 вересня

⁸ Про затвердження Порядку надання всеукраїнській громадській професійній організації статусу саморегульованої організації : постанова Кабінету Міністрів України від 18.11.2009 р. № 1221 // Урядовий кур'єр. – 2009. – № 224. – 2 грудня

Так, у Положенні про Міністерство аграрної політики та продовольства України містяться функції координації діяльності саморегулівної організації, яка об'єднує суб'єктів дорадчої діяльності (п. 46), а також затвердження порядку перевірки документів, представлених саморегулівною організацією оцінювачів (п. 7.43), проте, відсутні позиції щодо координації діяльності саморегулівної організації оптових ринків.

У Положенні про Державне агентство земельних ресурсів України наявні лише норми щодо здійснення в установленому порядку визнання статусу саморегулівної організації у сфері землеустрою (п. 44), проте відсутні позиції щодо здійснення координації саморегулівної організації оцінювачів з експертної грошової оцінки земельних ділянок.

Слід констатувати, що три з чотирьох визначених в нормативно-правовому полі видів СРО в АПК (за винятком саморегулівних організацій оптових ринків сільськогосподарської продукції) за організаційно-правовою формою є громадськими організаціями (об'єднаннями).

Але, зважаючи на те, що відповідно до Закону України «Про громадські об'єднання» його дія не поширюється на суспільні відносини у сфері утворення, реєстрації, діяльності та припинення діяльності саморегулівних організацій і організацій, які здійснюють професійне самоврядування (ст. 2, п. 2.5), особливості регулювання яких можуть визначатися іншими законами (ст. 2, п. 3), це вимагає законодавчого унормування діяльності саморегулівних організацій як в економіці в цілому, так і з урахуванням особливостей АПК.

З позицій розвитку саморегулювання в АПК метою законодавчого врегулювання діяльності СРО має стати, насамперед, легітимізація статусу фактично існуючих об'єднань в сфері АПК, а також делегування частини повноважень державного управління СРО щодо регулювання господарської діяльності своїх членів (членство в СРО як умова отримання права займатись певним видом діяльності чи професії, внутрішня сертифікація замість державної, контроль якості виконуваних робіт, наданих послуг та проданих товарів, забезпечення їх на рівні стандартів та правил, що перевищують законодавчо встановлені вимоги).

Разом з тим, є й певні ризики від запровадження інституту саморегулювання при відсутності належного контролю з боку держави, зокрема:

- корумпованість в СРО як центр впливу на ринкову ситуацію;
- неякісний контроль з боку СРО за діяльністю своїх членів;
- превалювання інтересів членів СРО над інтересами споживачів послуг та товарів членів СРО.

Необхідність розвитку саморегулювання в аграрному секторі зазначена одним з ключових принципів розвитку аграрного сектору у сфері формування та реалізації державної аграрної політики.

Так, розвиток саморегулювання в аграрному секторі, делегування державою галузевим, фаховим та територіальним об'єднанням частини повноважень щодо регулювання аграрного ринку передбачені Стратегією розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року.

Шляхами реалізації пріоритетних напрямів Стратегії для досягнення стратегічних цілей визначено, зокрема, наступні:

- делегування саморегулювним об'єднанням на засадах взаємовідповідальності частини повноважень щодо здійснення контролю за відповідністю сільськогосподарської продукції національним стандартам;
- делегування частини повноважень щодо регулювання аграрного ринку саморегулювним об'єднанням сільськогосподарських товаровиробників та розширення їхньої участі у формуванні і реалізації державної аграрної політики;
- підвищення рівня відповідальності саморегулювних об'єднань сільськогосподарських товаровиробників та кооперативів у здійсненні контролю якості та безпечності продукції, виробленої її членами;
- поступове скорочення переліку об'єктів державного цінового регулювання і способів адміністративного регулювання цін, перехід до регулювання обсягів виробництва (на основі продуктових балансів) із залученням саморегулювних об'єднань сільськогосподарських товаровиробників та використанням механізму проведення товарних і фінансових інтервенцій;
- наукове забезпечення інноваційного розвитку, формування партнерських відносин між саморегулювними об'єднаннями сільськогосподарських товаровиробників, державою та галузевою наукою у сфері розвитку насінництва, селекції та племінної справи, техніко-технологічного забезпечення аграрного сектору.

Тож, закладені принципи саморегулювання полягають у:

- Ефективному регулюванні;
- Обґрунтованості делегування;
- Доступності участі;
- Відповідальності сторін;
- Невідворотності покарання;
- Відкритості діяльності.

Разом з тим, окремо мають бути зазначені обов'язкові ознаки СРО аби їм стати спроможними виконати поставлені перед ними функції.

Серед таких мають бути:

- організація повинна об'єднувати своїх членів на основі добровільності;
- членами організації мають бути професіонали певної сфери діяльності (галузі);
- характерний тісний зв'язок із державою, який проявляється у тому, що організація виконує частину повноважень які їй делеговані;
- функції по створенню стандартів, норм, правил;
- можливість притягнення до відповідальності учасників-порушників (саморегулювання);

- можливість створення органів, які контролюватимуть дотримання правил, стандартів та норм;
- відповідальність членів СРО (як індивідуальна, так і колективна).

Тож, на сьогоднішній день для національних ГА можна виділити **перспективний** та **поточний** (невідкладний) плани вирішення цих питань.

До **перспективного** плану належить дочекатися затвердження на законодавчому рівні відповідного Закону *«Про саморегулівні організації (в Україні)»* та здійснити на його підставі організаційно-правові заходи із їх заснування та реєстрації або перереєстрацію існуючих ГА у саморегулівні організації. Крім того необхідно дочекатися ратифікації Верховною Радою України міжнародних, європейських норм із запровадження стандартів якості та безпечності продукції в Україні із внесенням відповідних змін до чинного законного законодавства.

Однак тут слід зауважити, що Галузевим асоціаціям одноосібно та без галузевого супер-об'єднання, з економічного та фінансового боку буде важко спромогтися запровадити такі стандарти без підтримки відповідних державних, науково-дослідних установ, лабораторій, інститутів.

Чималі фінанси знадобляться і для викупу тих же міжнародних стандартів, оплаті послуг експертів з оцінки відповідності тощо. Зайвим буде зауважити, що всі ці чинники лягають в основу калькулювання собівартості продукції, яка збільшиться таким чином до 30 а іноді і до 40%.

Таким чином, прийняття відповідного Закону про саморегулівні організації ГА жодним чином не спасає і не слід тішитися з того, що набуті за ним повноваження можна буде швидко використати на свою користь.

Однак, прийняття Закону про СРО - це тільки початок довгого шляху саморегулювання як дорожньої карти у визначенні відповідних процедур та регламентів досвід існування яких в Україні практично відсутній за винятком впровадження таких в означених вище фінансових сферах. Безперечно, такий Закон буде загальним методологічним підходом, проте кожна галузь економіки та виробництва апіорі матиме свої особливості які тільки напрацьовуються.

Тож, мова йде про необхідність додаткового регламентування саморегулюючих процедур, зокрема, в Аграрному секторі шляхом прийняття додаткового Закону «Про основи саморегулювання в аграрному секторі України» або затвердження таких основ на рівні Постанови Кабінету Міністрів України чи в крайньому випадку Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства.

В інших галузях економіки така модель має бути запроваджена також з огляду на особливості галузі.

Необхідність розвитку інституту саморегулювання саме для аграрної сфери, яке впливатиме із застосування рамкового Закону про СРО, - виступає ключовим елементом побудови сучасного громадянського суспільства, як необхідною умовою активної співпраці та діалогу між представниками громадськості та державою, ефективним засобом децентралізації та дерегуляції оскільки !УВАГА Громадський контроль за якістю і безпечністю продукції має бути інтегрованим у такий процес співпраці.

Разом з тим, функціонуючі на сьогодні в аграрному секторі галузеві об'єднання, фактично будучи носієм інтересів виключно суб'єктів господарювання різних організаційно-правових форм за видами економічної діяльності, не враховують елементи такої співпраці із громадськістю.

Зважаючи на те, що відповідно до існуючого Закону України «Про громадські об'єднання» його дія не поширюється на суспільні відносини у сфері утворення, реєстрації, діяльності та припинення діяльності саморегульованих організацій і організацій, які здійснюють професійне самоврядування, особливості а тому числі галузевого регулювання можуть визначатися іншими законами (пункт 2.5 статті 2 зазначеного Закону), що вимагає законодавчого унормування діяльності саморегульованих організацій як в економіці в цілому, так і з урахуванням особливостей Аграрного сектору України.

Водночас однією з найактуальніших проблем, пов'язаних з належною організацією вітчизняного ринку сільськогосподарської продукції є формування відкритих, прозорих та взаємовигідних відносин для усіх учасників ринкових відносин з урахуванням особливостей кожної з галузей Аграрного сектору України.

Наближення України до вимог та стандартів ЄС обумовлює обмеження втручання держави у сфері регулювання комерційних відносин між учасниками ринку. У цих умовах зростає роль діяльності поширених у світовій практиці галузевих і міжгалузевих саморегульованих об'єднань суб'єктів господарювання Аграрного сектору України, які виконують певні функції регулювання діяльності на ринку сільськогосподарської продукції та продовольства без втручання держави.

Основною метою прийняття Проекту Закону «Про основи саморегулювання в аграрному секторі України» є децентралізація та підвищення ефективності управління саме Аграрним Сектором України шляхом наближення центру прийняття регуляторних рішень до суб'єктів господарської та/або професійної діяльності в Аграрному Секторі України

Основними принципами особливостей саморегулювання в Аграрному Секторі України є:

- 1) збалансування Державного та Громадського управління;

- 2) визнання державою рішень саморегульованих організацій та їх обов'язковості;
- 3) рівноправності саморегульованих організацій;
- 4) захисту інтересів членів (учасників) саморегульованих організацій;
- 5) неможливості узурпації контролю над саморегульованими організаціями;
- 6) пріоритетності саморегульованих організацій у представництві інтересів в Аграрному секторі України на національному та міжнародному рівні;
- 7) державного захисту та підтримки дій саморегульованих організацій, вчинених ними в межах делегованих повноважень та відповідного законодавства.

Але слід зауважити, що саморегулювання в Аграрному секторі має бути реалізоване наступним чином:

- шляхом визнання суб'єкта саморегулювання центральними органами виконавчої влади, діяльність яких спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра аграрної політики та продовольства України та іншими учасниками суспільних відносин в Аграрному секторі України як носія управлінських повноважень;

- шляхом делегування центральними органами виконавчої влади, діяльність яких спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра аграрної політики та продовольства України окремих функцій та регуляторних повноважень державного управління, суб'єкту саморегулювання у визначеній сфері діяльності.

Щодо правових аспектів, то у даній сфері правового регулювання діють Конституція України, Господарський Кодекс України, Закон України «Про громадські об'єднання», Закон України «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності», Закон України «Про професійні спілки» та інші нормативно-правові акти.

Прийняття Закону України «Про основи саморегулювання в аграрному секторі України» потребуватиме внесення змін до відповідних законів.

Прийняття вказаного Закону потребуватиме погодження з Міністерством економічного розвитку і торгівлі України, Міністерством фінансів України, Міністерством соціальної політики України, Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, Державною регуляторною службою України та Міністерством юстиції України.

Проект вказаного Закону був обговорений під час дискусії у форматі круглого столу на тему: «Перспективи інституту саморегулювання в аграрному секторі України», яка відбулася 5 червня 2015 року в рамках XXVII Міжнародної агропромислової виставки АГРО-2015. Захід було організовано Міністерством аграрної політики та продовольства України та підтримано Аналітичною платформою АПК та проектом Агентства США з міжнародного розвитку АгроІнвест. Перша робоча версія Проекту Закону була представлена на офіційному веб-сайті аналітичної платформи АПК (посилання:

<http://agroconsulting.com.ua/novyna/245>). Аналітичною платформою АПК було також проведено анкетування Галузевих Асоціацій.

Проект Закону України «Про основи саморегулювання в аграрному секторі України» стосується, зокрема, соціально-трудової сфери в частині набуття фаховими та професійними об'єднаннями, об'єднаннями роботодавців у Аграрному Секторі України функцій фахового регулювання, а саме:

- 1) визначення критеріїв фахової відповідності кваліфікаційних вимог до фахівців відповідної професії, профільної сфери діяльності чи галузі аграрного сектору України;
- 2) організація професійного навчання, атестація працівників членів (учасників) саморегулювальної організації або сертифікацію товарів (робіт, послуг), вироблених її членами (учасниками);
- 3) проведення науково-дослідних робіт, економічних та маркетингових досліджень, організація заходів з навчання та підвищення кваліфікації фахівців членів (учасників) саморегулювальної організації, у тому числі шляхом створення спеціалізованих консультаційно-навчальних центрів;
- 4) ініціювання та участь у фінансуванні наукових розробок у сфері діяльності саморегулювальної організації та поширення їх результатів серед учасників за умови дотримання вимог законодавства про інтелектуальну власність;
- 5) розробка та затвердження кваліфікаційних вимог до фахівців відповідної професії, профільної сфери діяльності чи галузі аграрного сектору України, розробка й затвердження відповідних кодексів етики.

Щодо прогнозу результатів прийняття Закону, то застосування одночасно інструментарію державного регулювання та саморегулювання в АС України сприятиме зниженню регламентованості частини господарських процесів, децентралізації прийняття рішень і здійснення контролю та нагляду, зниженню витрат на адміністрування та державний контроль, а також налагодженню більш ефективної системи взаємодії між державою та бізнес-громадськістю, формуванню етичного кодексу діяльності в галузях аграрного сектору України тощо.

Прийняття Закону України «Про основи саморегулювання в аграрному секторі України» надасть можливість децентралізувати управління АС України шляхом передачі регуляторних функцій від центральних органів виконавчої влади з питань формування та забезпечення реалізації державної аграрної політики до СРО, залучення зазначених організацій та їхніх учасників (членів) до вироблення єдиних стандартів діяльності, а також здійснення контролю за їх дотриманням.

Але всі ці значені нормативні новації в даний час є лише перспективними з огляду на існуючі у суспільстві та серед фахівців дискусії та напрацювання а також на тривалість процесу прийняття рішень та законодавчі процедури.

Серед шляхів же **поточного** вирішення цієї проблеми можливо окреслити та запропонувати ГА наступне:

По-перше, - це скористатися «парасолькою» легітимізованої національним законодавством України Торгово-промислової палати України (далі, - ТППУ), яка діє відповідно до Закону «Про торгово-промислові палати в Україні» № 671/97-ВР від 2 грудня 1997 року в редакції Закону 835-VIII 835-19 від 26.11.2015 року.

Ця недержавна, неприбуткова, *самоврядна* організація відповідно до Закону (стаття 3) та Статуту спроможна за цілями та завданнями допомогти ГА:

- *«інтегруватися у світову господарську систему;*
- *сформувати сучасні торгово-промислові та фінансові інфраструктури;*
- *скоординувати взаємовідносини з державою в особі її органів;*
- *сприяти поширенню звичаїв та правил торгівлі в Україні;*
- *у розробленні правил професійної етики у конкуренції;*
- *встановленню зв'язків та співпраці із іноземними підприємцями та організаціями та інші».*

Незважаючи на певну застарілість норм вказаного Закону, ТППУ залишається достатньо потужною та впливовою структурою яка спроможна та вирішує болючі питання взаємодії державних органів та підприємців і головне, - займається інтеграцією національних виробників у світову торгівельну спільноту.

Поєднання ж приватно-корисної та суспільно-корисної ініціатив ТППУ та ГА в галузі запровадження стандартів якості продукції могли б стати окремим та суттєвим напрямком співпраці.

При здійсненні державою політики дерегуляції та міжнародної інтеграції національних ГА у торгівельну спільноту, ТППУ спроможна стати форпостом дорожньої карти промислової євроінтеграції України, зокрема із всього комплексу проблем стандартизації і тієї ж саморегуляції.

Переконані, що вже на часі відповідні масштабні зміни до самого Закону про ТППУ. ТППУ якраз у зв'язку із державною політикою дерегуляції могла б перебрати на себе певні функції та повноваження, якими наділені деякі Міністерства, зокрема Міністерство Аграрної політики та продовольства, Міністерство економічного розвитку та торгівлі.

Але це предмети інших досліджень та ініціатив.

Щодо перспектив співпраці ГА із ТППУ задля вирішення питань розвитку галузевого саморегулювання в рамках чинної законодавчо-нормативної бази, ГА можна запропонувати два варіанти дорожньої карти інтегрування у систему ТППУ:

1. Більш **поміркований** – всі існуючі національні ГА Аграрного Сектору набувають членства у ТППУ відповідно до регламенту, який передбачено Законом та Статутом про ТППУ. При цьому у ТППУ відкривається Комітет (відділення) галузевого Аграрного напрямку (наприклад Аграрна Палата), який опікується узгодженням проблем міжнародної

та національної стандартизації з безпечності та якості продукції та який надає ГА всебічну допомогу та підтримку в межах Закону та Статуту.

ТППУ створює у себе підпорядковані їй структурні підрозділи (назви узгоджуються):

1. Комітет оцінки відповідності та аудиту;
2. Комітет стандартизації;
3. Комітет громадського контролю стандартизації;
4. Архів стандартів;
5. веде Реєстр призначених органів оцінки відповідності;
6. веде Реєстр аудиторів.

ТППУ у співпраці із національними та міжнародними структурам засновує окремі ДВА науково-дослідні інститути.

Інститут **Перший**, (який опікуватиметься системою оцінки відповідності та сертифікацією персоналу в АГРАРНОМУ секторі) спів засновується:

1. Торгово-промисловою палатою України;
2. Галузевою Національною Академією Аграрних Наук;
3. Іноземними органами з акредитації (з аграрного сектору) від одного до п'яти членів із можливим відкриттям представництва на території України або іншого виду партнерства.

Завдання: навчання, підготовка та сертифікація аудиторів оцінки відповідності (категорії ISO; IFSA; BRS; FAD; ECOLABEL та інші) із можливістю стажування, навчання за кордоном та отримання міжнародних сертифікатів.

Інститут (установа) **Другий**, (який опікуватиметься запровадженням стандартів) засновується:

1. Торгово-промисловою палатою України;
2. ДП Українське агентство зі стандартизації;
3. Іноземним органом уповноваженим на ведення Європейських та Міжнародних стандартів.

Завдання: запровадження нових стандартів якості та безпеки продукції відмінних та порівняно вищих від існуючих (ISOUkr; IFSAU; BRSU+; FADU; ECOLABEL+).

2. **Кардинальний** (в перспективному розвитку) – до Закону про ТППУ через систему лобіювання вноситься єдина зміна за якою дозволяється утворення **ГАЛУЗЕВИХ** Торгово-промислових палат.

Для цього пункт 2 статті 5 Закону «Про торгово-промислові палати в Україні» викладається в наступній редакції:

*«Торгово-промислові палати створюються на території Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя (регіональні **та галузеві** торгово-промислові палати). У межах кожної з цих адміністративно-територіальних одиниць може бути створена лише одна торгово-промислова палата».*

Така новація по суті новацією не виявляється, оскільки в цьому ж Законі «Про торгово-промислові палати в Україні» відповідно до Закону № 1674 – III від 20.04.2000 року та змінами станом на 25.12.2005 року вже передбачено Увага! створення **Будівельних палат**, що є юридичною та фактичною легітимізацією Будівельних Галузевих палат в Україні.

Отже, один з видів галузевих торгово-промислових палат вже успішно функціонує в межах правового поля України.

Тобто, на даний час функціонує Будівельна (галузева) палата міста Києва, яка має свій статут та зареєстрована відповідно до чинного законодавства України. Вказана організація має, зокрема, Вчену раду, та Громадську експертизу якості товарів, робіт, проектів та менеджменту в будівельній галузі, а також встановлює систему відповідальності. Тобто вартий уваги для ГА прецедент утворення (за аналогією закону) Галузевих ТПП в Україні вже існує.

Аналогія закону в контексті статті 8 Цивільного Кодексу України може бути використана для ініціювання змін до Закону Про ТППУ з метою утворення інших Галузевих торгово-промислових палат в Україні, зокрема, Аграрної ТПП. Використання статусу ТПП для членів ГА дозволить подолати _____

Тож, підсумовуючи викладене, перспективи співпраці ГА із ТППУ становлять 90% успіху.

Чималий досвід діяльності самоврядних організацій, досвід яких можна безпосередньо використати при організації співпраці ГА із державними установами з огляду існує в Україні, зокрема, в системі Національної Академії Наук України в системі якої відповідно до Закону «Про особливості правового режиму діяльності Національної академії Наук України, національних галузевих академій наук та статусу їх майнового комплексу» в редакції Закону №848-VIII (848-19) від 26.11.2015 діють Галузеві академії наук.

та система правового підходу до

Тож про які правові ознаки СРО йдеться. Насамперед, це добровільне об'єднання членів, які здійснюють підприємницьку, адміністративну, наукову, та іншу діяльність у відповідній галузі. Щодо аграрного сектору, то це:

1. виробники сільськогосподарської продукції;
2. товаровиробники сільськогосподарської продукції;
3. лабораторії, установи зі стандартизації в системі агропромислового комплексу, зокрема, установ Міністерства аграрної політики та продовольства України.
4. наукові установи, зокрема, із системи Національної Академії Аграрних Наук;
5. агентства зі стандартизації;